

Reis door de tijd aan de hand van kaarten



De oudste (mij) bekende kaart, waar de Angeren op werd ingetekend, is de Kaart van Blaeu (1659).

Joan Blaeu (ca. 1598-1673) runde aan de Amsterdamse Bloemgracht een bedrijf, waar in de gloriejaren zo'n tachtig man in dienst waren, die onder meer vijftien drukpersen bedienen die het bedrijf wereldfaam bezorgen.

Joan was een zoon van Willem Jansz Blaeu. In 1595 trad Willem Jansz Blaeu, een jongeman met aanleg voor toegepaste wiskunde, in de leer bij de beroemde sterrenkundige Tycho Brahe die een observatorium had. Sterrenkunde, navigatie en cartografie waren in die tijd nauw verweven, want om posities op aarde te bepalen gebruikten tijdgenoten de stand van zon, maan en sterren. Bij Brahe leerde Blaeu de banen van deze hemellichamen nauwkeurig te observeren en te beschrijven, en zo legde hij een stevige basis voor een latere loopbaan als informatie-

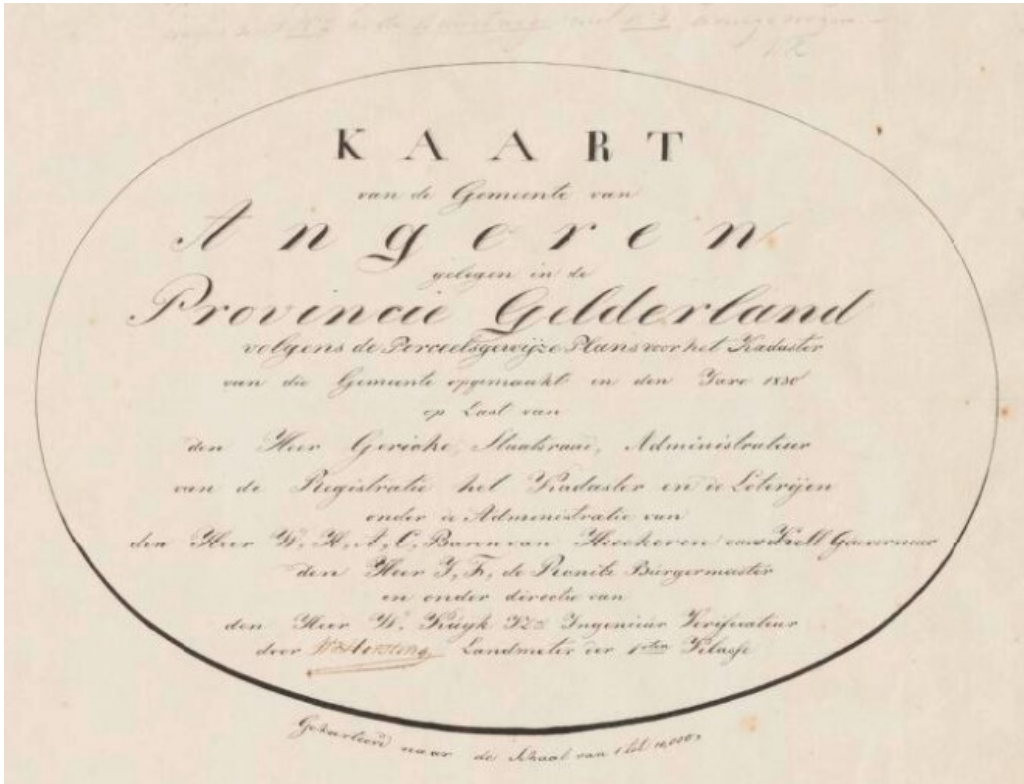
makelaar voor met name zeelui.

Bron: <https://www.historischnieuwsblad.nl/kaarten-van-de-firma-blaeu/>

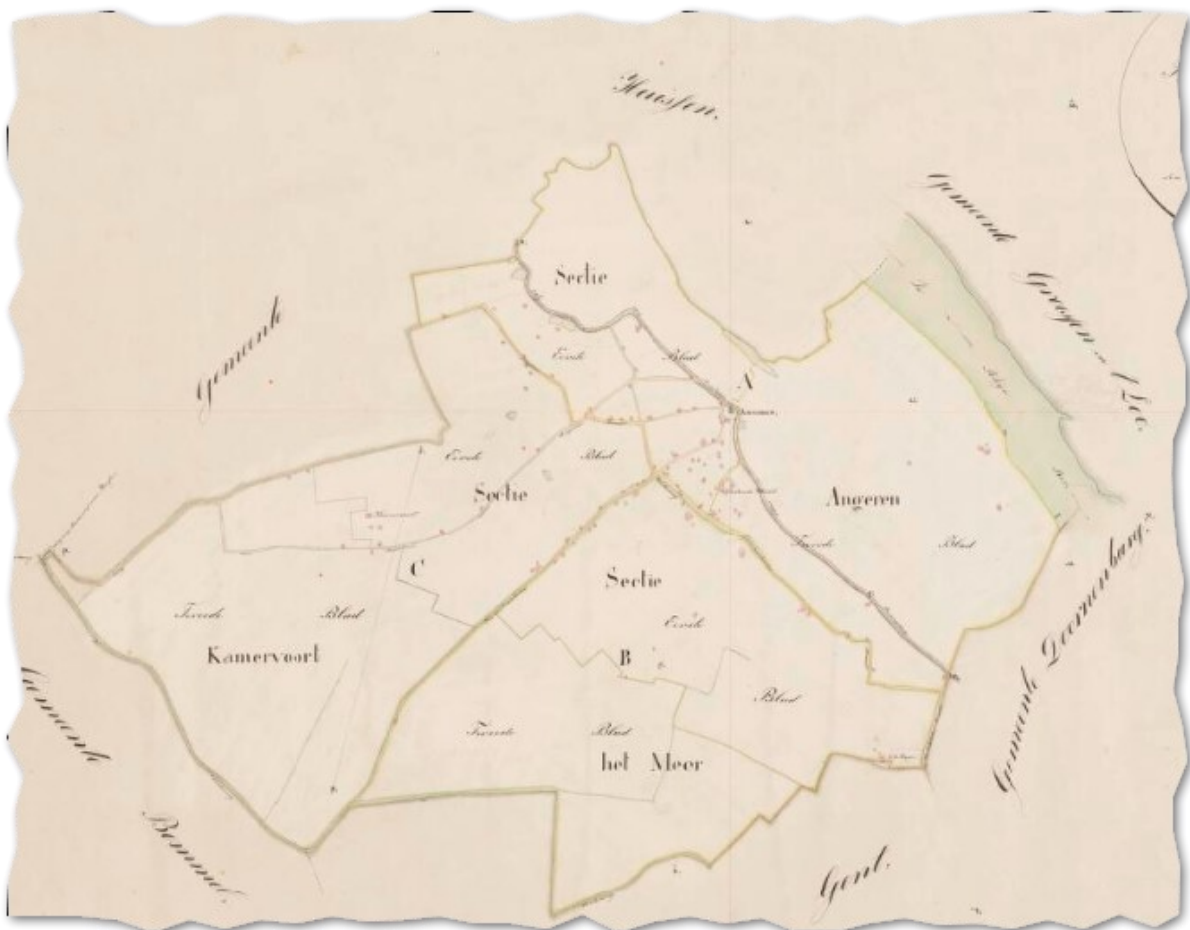


De eerstvolgende kaart waarop Angeren vermeld werd is een militair-/kadastrale kaart uit 1803. Waar de troepen van Napoleon mee begonnen waren, werd door het in 1815 opgerichte Kadaster verder gecompliceerd. In **1830** was Angeren aan de beurt.

De uitwerking van deze kaart vindt plaats in gedetailleerder sectie-kaarten.



Met onderstaand resultaat:



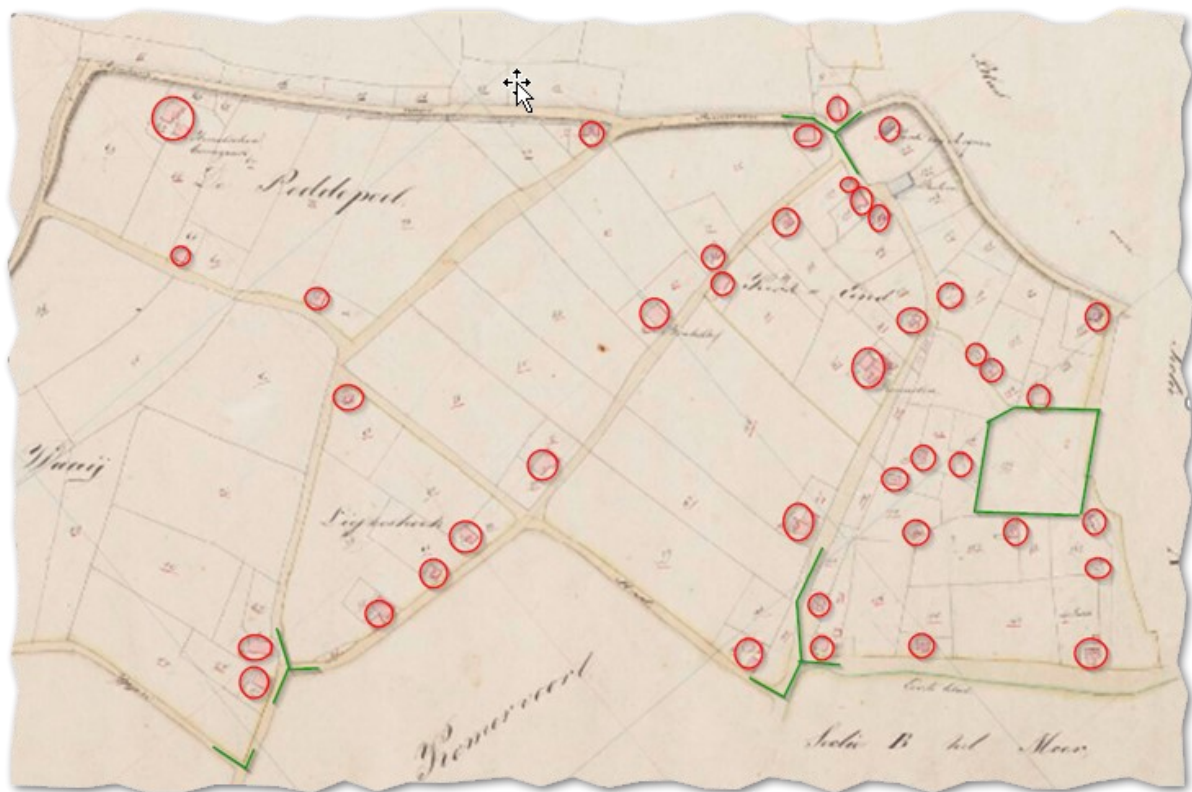
Angeren was verdeeld in 3 secties:

Sectie A bestaande uit buitendijks gebied (Uiterwaarden en Buiten Waarden) en wat we vandaag de Dijkzone zouden noemen onderverdeeld in de gebieden Kerkeind, Paddepoel, Liefkenshoek, Waaij en De Haar. Beide gebiedsdelen worden gescheiden door "De dijk van Arnhem naar Pannerden" en doorsneden door de (niet bij naam aangeduide) Paddepoel, Duimeling, Kerkstraat, Molenstraat, (als stippellijn) de Zahnstraat en in de meest oostelijke hoek de "Lodderwijk". Dit gebied is begrensd door de Ippen (de huidige Iepenstraat tot aan de Diepenstraat) en Lodderhoekse straat.

Sectie B "Het Meer" (niet onderverdeeld) doorsneden door de tegen de Linge doodlopende (niet met naam aangeduide) Kraaijenstraat en begrensd door de Lodderhoeksestraat en de (niet bij naam genoemde) Kampsestraat en Krakkedel.

Sectie C "Kamervoort" onderverdeeld in De Leute, Kromme Distel, Zandstukken, Rietkampen en Grutveld, Keulstukken en Kamervoort. Dit gebied wordt doorsneden respectievelijk begrensd door de (niet bij naam aangeduide) Kamervoort en (doodlopende) "De Kamstraat" (de huidige Kampsestraat).

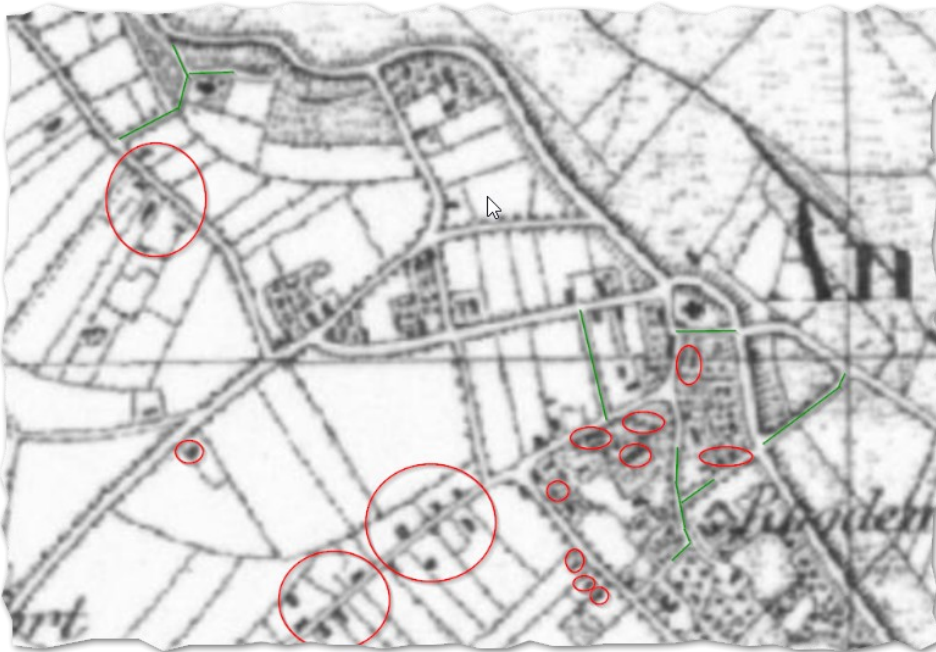
Richten we ons vervolgens op het gebouwenbestand (in rood) en afwijkingen in het stratenpatroon (in groen).



Wat opvalt is de geringe bebouwing (circa 45 boerderijen en arbeiderswoningen) en de 'haakse' verbindingen Iepenstraat-Paddepoel, aansluiting Kerkstraat-Rijndijk en aansluiting Lodderhoeksestraat-Jan Joostenstraat-Molenstraat.

Bron: <https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>

De eerstvolgende kaart met detailinformatie dateert uit **1850**. Vergelijking met de vorige is wat lastig omdat in deze versie ook boomgaarden (b)lijken te zijn ingetekend.



Wat opvalt is de toename van woonbebouwing vanuit het centrum naar de 'uitlopers' Kampsestraat, Leutsestraat, Lodderhoeksestraat en enige verdichting langs de Molenstraat.

Wat stratenpatroon vallen de verbindingsweg vanuit de Leutsestraat naar

de beide kolken aan de dijk, de dan bestaande verbindingen vanuit de Molenstraat respectievelijk de Zahnstraat naar de buitendijkse Bredeweg én de realisatie van de Rosmolenstraat op.

De volgende kaartversie dateert uit **1865**.



Er lijkt sprake van een verdere toename van de woningdichtheid in het gebied Molenstraat-Zahnstraat én van het inmiddels gebouwd zijn van twee kerkgebouwen op de hedendaagse plaatsen, waarbij het weggetje tussen Molenstraat en de

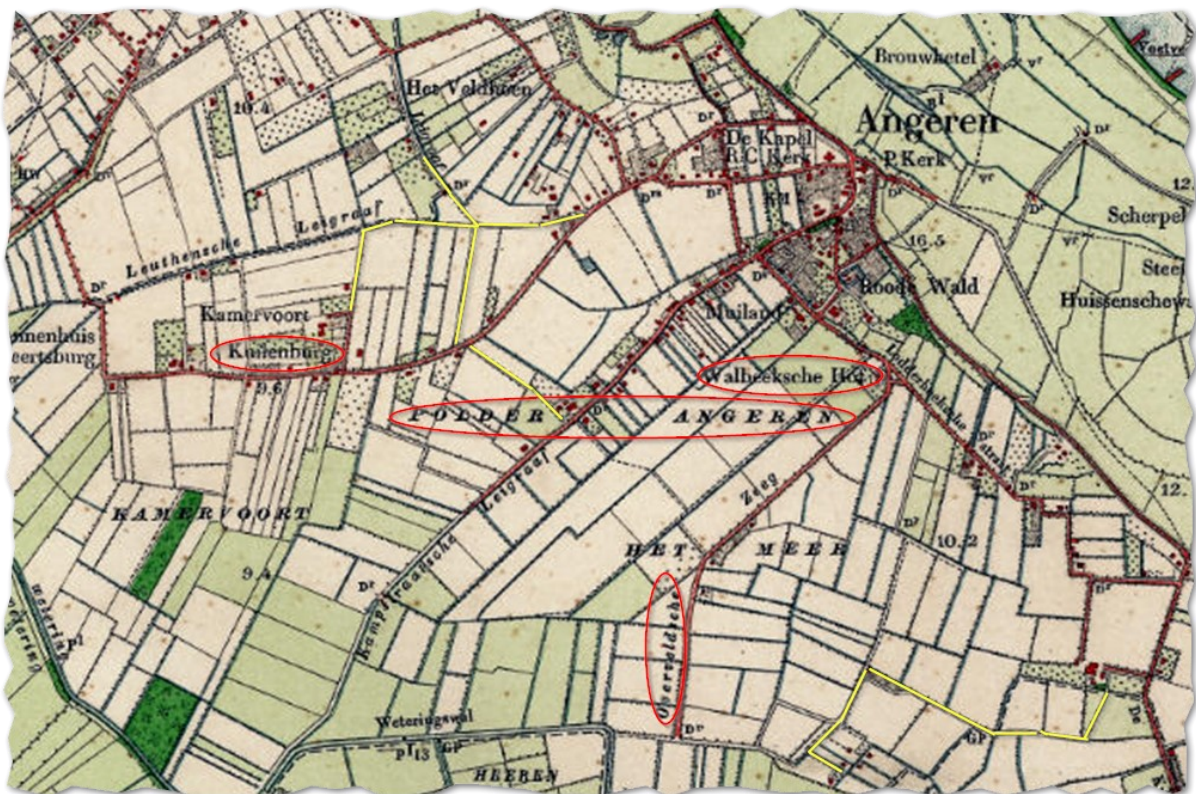
buitendijkse Bredeweg lijkt geslactofferd.

Voor het eerst zijn de hoofdstraten (in rood) ingekleurd. Opmerkelijk is dat de kwaliteit van de wegen nu wordt onderscheiden door de aanduiding 'grindweg' of 'kleiweg'.

Wat verder opvalt is dat de vermeldenswaardigheden zich nu vooral buiten de bebouwde kom afspelen. Allereerst lijkt de hoofdaansluiting van Lodderhoeksestraat en Krakkedel via Het Meer te verlopen. Verder dat de Angerense boerderij Pannenhuis de basis vormde voor het latere industrieterrein Pannenhuis én verder dat er aan de Diepenstraat kennelijk een herberg 'Het Veldhoen' heeft bestaan en er toentertijd sprake was van een Leuthersche Leigraaf.

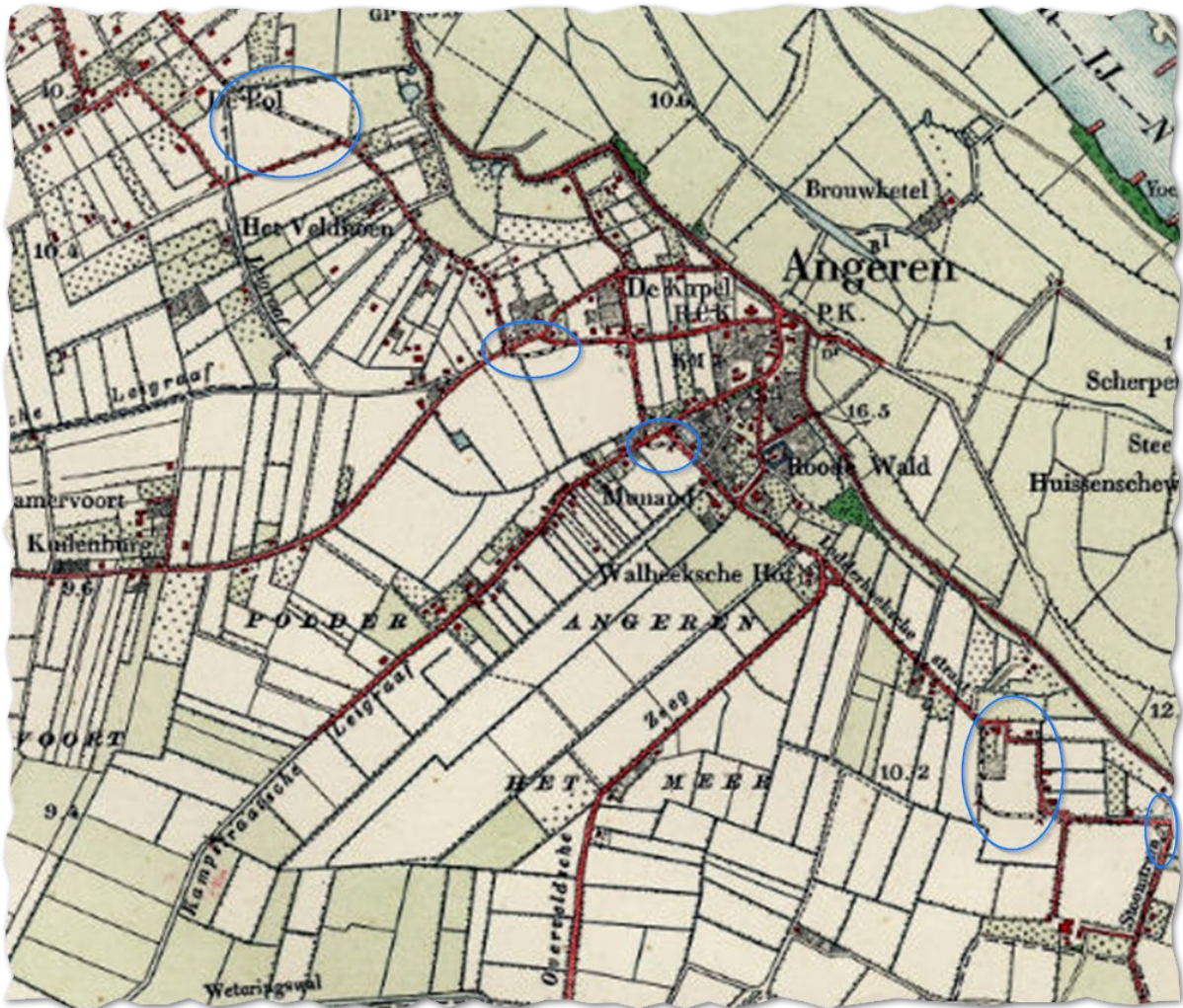
We maken een sprong naar **rond 1900**. In de tussenliggende 35 jaar staat de tijd kennelijk min of meer stil. Alleen bevond de Walbeeksche Hof zich toen op een andere plaats, blijkt de oorspronkelijke Kamsche Wetering (langs de Kampsestraat) nu Kampstraatsche Leigraaf te heten en is er langs de Kraaienstraat sprake van een 'Overveldsche Wetering'. Het gebied Kamervoort en Het Meer worden nu samen aangeduid als 'Polder Angeren'. Op de T-splitsing Kamervoort-Rietkampseweg verschijnt in 1907 een bebouwing met de naam 'Kuilenburg' (een naam die tijdens de inval van de Duitsers in de meidagen van 1940 tot verwarring leidt).

Rond de eeuwwisseling lijkt de aansluiting Lodderhoeksestraat-Krakkedel niet langer langs Het Meer te lopen, maar tekent zich (in geel weergegeven) vanaf Het Meer wel een ontsluiting naar een woongemeenschap in 't Veld af. Verder (b)lijkt er een ontsluiting (via 'kleiwegen'?) te zijn ontstaan tussen Veldhoen, Hogeweg, Rietkampseweg en Gendtsepad (eveneens in geel weergegeven).



In 1907 wordt de N.V. Betuwsche Stoomtramweg-Maatschappij (BSM) te Bommel opgericht op 16 februari 1907, om openbaar vervoer te gaan verzorgen in ons deel van de Betuwe. Eén van de tracés van de BSM was een tramlijn te exploiteren vanaf de Schipbrug in Arnhem via Huissen – Angeren – naar Doornenburg (geopend in 1909-1910). Ander tracés waren Bommel – Pannerden Veer en Bommel-Lent.

Op de kaartversie uit **1923** is (in blauw) te zien hoe het tracé door Angeren liep. Vermeldenswaardig is de 'doorsteek' van De Pol in Huissen naar Geldersoord (de voorloper van de Polseweg) en de 'omleiding' ter hoogte van de Lodderhoeksestraat (de voorloper van de nieuwe provinciale weg ter plekke).



De BSM, maakte tot 1917 een bescheiden winst, maar is nooit een succesvol trambedrijf geweest. Zowel het personenvervoer als het goederenvervoer viel tegen. Al rond 1920 werden de eerste trajecten opgeheven en de concurrentie van de opkomende autobus in de jaren twintig deed de rest. In 1932 nam de Geldersche Tramweg-Maatschappij (GTM) de leiding over en werd de BSM opgenomen in de GTW. Bussen gingen de reizigersdienst verzorgen.

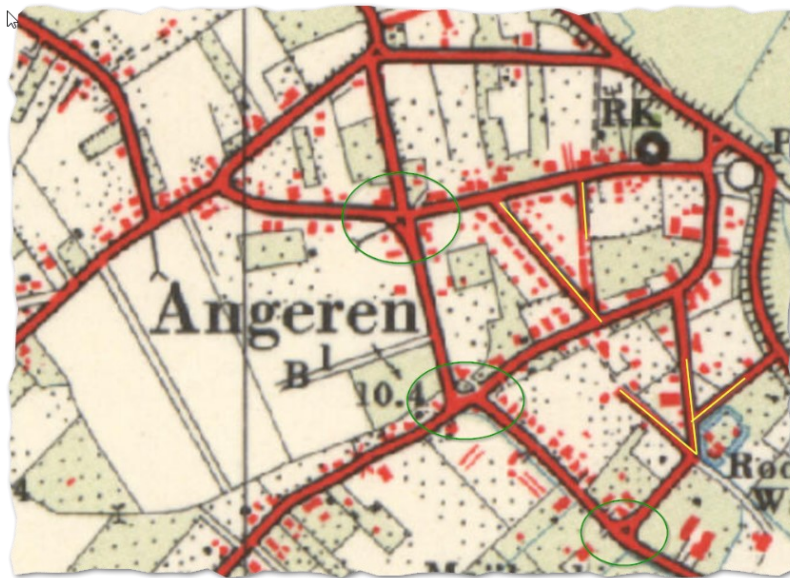


Op de kaartversie uit 1932 blijkt voor het eerst gebruik te zijn gemaakt van de (niet meer in gebruik zijnde) trambaan en wel om het kruispunt Lodderhoeksestraat-Jan Joostenstraat met Kampsestraat-Molenstraat te 'stroomlijnen'.

In 1935 blijkt de stoomtramlijn van de kaart te zijn verdwenen.

In de jaren voorafgaande aan 1957 stoomt Angeren op in de vaart der volkeren, want de kaartversie van 1957 laat de nodige veranderingen zien (maar ook een enkele teruggedraaid?).

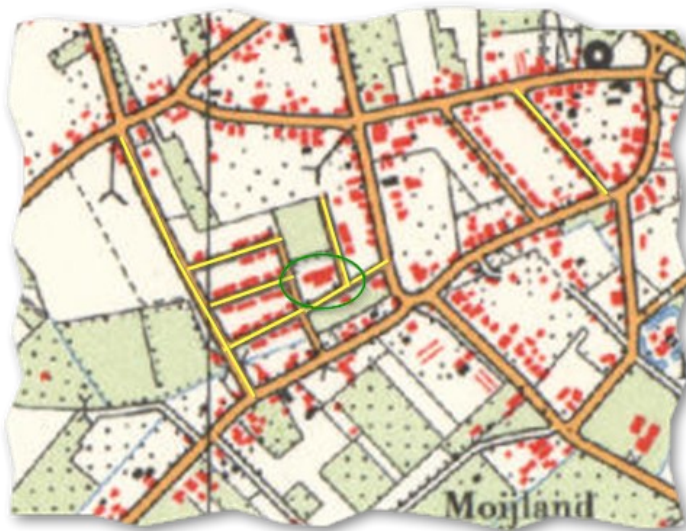
Wat wil het geval? De Rosmolenstraat is niet (juist) weergegeven. Evenzo is de kruising



Lodderhoeksestraat-Jan Joostenstraat-Kampsestraat-Molenstraat weer in oorspronkelijke vorm weergegeven. Ofwel in 1932 dan wel in 1957 moet de tekenaar deze fouten hebben begaan. Opmerkelijk is ook dat het stratenpatroon van de Zahnstraat (met nota bene een T-aansluiting met de Lodderhoeksestraat) op afwijkende wijze is vormgegeven.

Naar het schijnt (want hoeveel waarde kan aan deze kaart

worden toegedicht wanneer de vorige twijfelpunten in ogenschouw worden genomen) is wél de Pastoor Versteegstraat gerealiseerd. Ook (b)lijkt nu de Polseweg doorgetrokken tot de aansluiting Lodderhoeksestraat-Diepenstraat bij Geldersoord. Het eerste deel van de Hogeweg wordt nu half verhard weergegeven. Evenzo het Zeegsep pad, de ontsluitingsweg van Oostering, de Kraaienstraat en van Lodderhoeksestraat naar 't Veld. De hoofdontsluiting van 't Veld (b)lijkt overigens nog steeds een verharde weg vanaf de Krakkedel nabij Het Meer. Ook de Rietkampseweg wordt nu als verhard weergegeven. De aanduiding 'Walbeekse Hof' is nu gelabeld aan de bebouwing die ook nu nog die benaming kent.



Vervolgens begint Angeren de vleugels uit te slaan. Zoals uit de kaartversie van 1966 blijkt, wordt eerst de Rosmolenstraat in definitieve vorm gerealiseerd en bebouwd en vervolgens aan de westzijde van de Jan Joostenstraat gestart met woonwijk De Poel.

Een nieuwe dorpschool (nu De Marang geheten) wordt gebouwd.

Vervolgens wordt De Poel afgebouwd en wordt een begin gemaakt met realisatie van sportpark De Poel, zoals blijkt uit de kaartversie van 1972. Bovendien wordt de oorspronkelijke haakse bocht uit de Iepenstraat gehaald, door deze 'af te snijden.



De laatste verscholen plekjes worden gevuld. Uit de kaartversie van 1977 blijkt het Grundel te zijn gerealiseerd/doorgetrokken naar de Molenstraat. Daarna volgt de stroomlijning van het kruispunt Jan Joostenstraat-Iepenstraat-Kerkstraat. Zo blijkt uit de kaartversie van 1979. Dan is inmiddels ook in de Lodderhoeksestraat (Krakkedel-zijde) het parallelle-tracé tot aan de huidige Walbeekse Hof gemaakt. En uit de kaartversie van 1985 blijkt de realisatie van de Pietershof en het Bavoplein. Bovendien is het kruispunt Lodderhoeksestraat-Jan Joostenstraat met Kampsestraat-Molenstraat nog maar weer eens 'gestroomlijnd'.

Daarna wordt het tijd voor een weer wat grootschaliger bouwproject.



Uit de kaartversie van **1989** blijkt dat met het bebouwen van de Brakelhof is begonnen.

In 1989 blijkt ook het tenniscomplex 'Viswei' gereed te zijn.



Een kleine 10 jaar later is de Viswei/Nije Weij aan de beurt, zoals blijkt uit de kaartversie van **1997**.

Ongeveer in 2006 is deze wijk gereed.

In 2011 wordt deze wijk afgerond met het gereed komen van de Nije Hof.

Sindsdien liggen de straten- en woningbouwprojecten (voor zover van overheidswege geïnitieerd) in Angeren stil.....

Bron: <http://www.topotijdreis.nl/>